

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Net op Zee Nederwiek 3
Postbus 111
9200 AC Drachten

Datum: 14 juli 2023
Onderwerp: Zienswijze Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Net op Zee Nederwiek 3
Ons kenmerk: 20230714-023
Uw kenmerk:

Geachte mevrouw, heer,

Graag reageren wij mede namens Natuurmonumenten, Het Zuid-Hollands Landschap, vereniging Natuur- en Landschapsbescherming Goeree-Overflakkee (NLGO), bewonersvereniging Buurtschap Oostdijk en Nieuwendijk, de Natuurvereniging Hollandse Delta (een afdeling van de KNNV) en Stichting Duinbehoud op het Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Net op Zee Nederwiek 3. Wij erkennen het belang van de aanleg van leidingen. Dit uit het oogpunt van veiligheid, klimaat, milieu en economie. Onze rol is om de beoogde ontwikkeling te bezien en te beoordelen vanuit de effecten op natuur, landschap en milieu zowel tijdens de tracéafweging, aanleg en na realisatie.

Onze reactie spitst zich toe op de hieronder genoemde onderwerpen.

Allereerst pleiten wij ervoor om de aanlanding voor wind op zee niet door Natura 2000 gebieden te laten lopen – gebieden waar wettelijk overeen gekomen is dat natuur de prioriteit heeft.

Vermijd en voorkom doorsnijden Natura 2000 gebieden

Wij hebben kennisgenomen van de tracés die onderdeel uit maken van de concept NRD. Alle voorgestelde tracés doorsnijden Natura 2000 gebieden. Dit is voor ons niet acceptabel vanwege de beschermde status van deze gebieden en het feit dat de wettelijke instandhoudingsdoelen voor deze gebieden nog niet zijn behaald. Wij verzoeken u dan ook om bij het bepalen van de tracékeuze doorsnijding van Natura 2000 gebieden te voorkomen en Natura 2000 gebieden te ontwijken.

Afwegingskader tracé keuze

Als Natuurorganisaties hebben wij dit pleidooi ook gehouden tijdens de bijeenkomst over de aanlanding van wind op zee, georganiseerd door het ministerie van EZK op 15 mei in Den Haag. In reactie op onze stelling dat Natura 2000 gebieden dienen te worden gevrijwaard, gaf de sessieleider aan dat dit inderdaad mogelijk zou zijn op basis van de alternatieve routes die er lagen. Dit zou voor de kustwateren betekenen dat zowel Natura 2000 gebied Bruine Bank en Natura 2000 gebied Voordelta vrij kan blijven van kabels. Dezelfde beredenering geldt voor Natura 2000 gebieden op land. Hieronder vallen Voornes Duin, Duinen Goeree & Kwade Hoek, maar ook de Leenheerenpolder, wat onderdeel uitmaakt van het Natura 2000 gebied Haringvliet.

Veel gebieden staan al onder druk, en de instandhoudingsdoelen worden niet zonder meer gehaald. Het aanleggen van kabels heeft aannemelijke significante negatieve effecten op deze natuurgebieden. Het gaat hier om directe schade door de aanleg, schade later door onderhoud en vervanging van kabels, en de doorlopende schade die wordt veroorzaakt door elektromagnetische velden (EMVs). Hierbij staat de vraag wat de frequentie van bodemberoering is en hoe snel de natuur zich kan herstellen centraal. Het probleem met elektromagnetische velden is echter dat dit probleem continu blijft bestaan, ook nadat de kabels zijn aangelegd. Samengevat blijft de schade op Natura 2000 gebieden dus doorgaan als daar kabels worden aangelegd. Aangezien uit de sessie op 15 mei duidelijk werd dat er alternatieve routes mogelijk zijn, verzoeken wij met nadruk om alle Natura 2000-gebieden vrij te houden, zowel in zee als op land.

Mocht dit uiteindelijk niet tot de mogelijkheden behoren dan verzoeken wij u dit goed te onderbouwen en hier maximaal transparant over te zijn naar de natuurorganisaties. Pas dan kunnen wij vaststellen of het ontzien van Natura 2000 gebieden bij de aanlanding en het verdere traject naar het binnenland echt niet mogelijk is, zonder Natura 2000 gebieden te ontzien. Op basis van deze informatie zijn wij dan ook in de gelegenheid om te beoordelen of een geboorde oplossing onder de Natura 2000 gebieden tot de oplossingen kan behoren. Maar wel in die volgorde.

Geboorde oplossing

Alleen in het geval is aangetoond dat het ontzien van Natura 2000 gebieden niet mogelijk is en een bundeling van tracés niet haalbaar zou zijn, is het te overwegen om vanuit de Voordelta een geboorde oplossing onder Voornes Duin en de Kwade Hoek te laten plaatsvinden. Bij een dergelijke tracékeuze kan gekozen worden voor de minst schadelijke aanlandingsroute, bijvoorbeeld aanlanding bij de Haringvlietdam langs de N57, onder een van de duinovergangen die voorzien zijn van bestrating e.d. Voor ons is een grootschalig afgraving die gepaard gaat met onherstelbare schade aan het Voornes Duin en de Kwade Hoek en de in deze gebieden aanwezige natuurwaarden niet acceptabel. Anno 2023 zijn er voldoende technieken beschikbaar om tot een geboorde aanlanding te komen. Overigens is boren niet altijd uitvoerbaar nu er een beperking van 1000 tot 1200 meter aan deze techniek zit.

Geboorde aanlanding of aanleg onder natuurgebieden is voor ons slechts een terugvaloptie. Liever zien wij bij tracékeuzes dat natuurgebieden worden ontzien en vanuit voorzorgsprincipe om deze gebieden heen wordt gegaan.

Bundelen van tracés

Bij de laatste aanlandingen Netten aan Zee worden weliswaar meerdere tracés afgewogen. Maar het bundelen van meerdere kabels in een tracé komt daarbij niet aan de orde. Tijdens eerdere inspraakbijeenkomsten hebben wij, maar ook anderen, een pleidooi gehouden voor wanneer geboorde oplossingen aan de orde zijn, zeker onder Natura 2000 gebieden en gebieden met een hoge natuurwaarden om daarbij ook meerdere kabels te bundelen. Wij wijzen er in dit verband ook op dat TenneT op de Maasvlakte tot aanlanding van verschillende kabeltracés heeft besloten, waaronder Net op Zee IJmuiden Ver Gamma en Nederwiek2. De vergunningsprocedure is daarvoor al lopende. Een bundeling van het onderhavige project met een of meerdere tracés op de Maasvlakte is vanuit de bescherming van de waarden van deze topnatuur na te streven. Met enkelvoudige aanlandingen wordt

het voor de periode 2030-2040 of tot 2050 zelf zeer ingewikkeld om tot tracékeuzes te blijven komen in een klein gebied. Uiteindelijk levert het bundelen van meerdere kabels in één tracé niet alleen minder schade aan de omgeving en overlast. Maar ontzien we ook kwetsbare natuurwaarden.

Daarnaast vragen wij aandacht voor de volgende waarden.

Natura 2000 gebied Voordelta

De Voordelta herbergt natuurlijke habitats en leefgebieden die voor het Europese netwerk Natura 2000 van belang zijn. De Voordelta is een leefgebied voor de gewone en de grijze zeehond vanwege het stelsel van droogvallende zandbanken. Het open water van de Voordelta is vooral van belang voor visetende trekvogels, in het bijzonder voor de roodkeelduiker, en voor schelpdiereters, als zwarte zee-eend en eider. De intergetijdengebieden zijn van belang voor steltlopers en eenden, zoals scholeksters, drieteenstrandlopers en bergeenden. Langs de randen van het gebied bij Voorne en Goeree liggen schorren en slikkige platen. Het belangrijkste intergetijdengebied in de Voordelta is de Slikken van Voorne. Dit intergetijdengebied is van bijzondere betekenis voor trekvogels die hier een belangrijke tussenstop hebben om te foerageren tijdens hun trektocht. De bijzondere natuurwaarden bevinden zich in de gehele Voordelta. De grootste verscheidenheid van deze natuurwaarden vindt men echter in de noordelijke helft van het gebied. Dit is het gebied waar de voorgenomen tracés voor Nederwiek 3 zijn geprojecteerd. Bij het tracéalternatief buisleidingenstrook loopt een van de mogelijke routes over het Maasvlaktestrand, graag vragen wij aandacht voor dit tracéalternatief. De aanleg kan indien deze route wordt gekozen negatieve effecten hebben op de bontbekplevier, strandplevier en dwergstern, die er vrijwel jaarlijks in aanzienlijke aantallen broeden. Deze mogelijke effecten worden beschreven in de aanvullende MER die is opgesteld voor de aanlanding van IJmuiden Ver Gamma (Net op zee IJmuiden Ver Gamma - Aanvulling op het milieueffectrapport, hoofdstuk 4). Wij verzoeken om deze mogelijke effecten op te nemen in de cNRD Net op Zee Nederwiek 3.”

Wettelijke Natuurcompensatie Voordelta

Stichting Duinbehoud, Natuurmonumenten, Het Zuid-Hollands Landschap en de Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland zijn vanaf het convenant ‘Visie en Vertrouwen’ in 2008 betrokken bij de wettelijk vastgesteld natuurcompensatie voor de aanleg van de Maasvlakte II (PMR) in de Voordelta. De rechtbank Midden-Nederland heeft in haar besluit van 15 november 2022 bevestigd dat de afgesproken wettelijke natuurcompensatie niet is gehaald. De minister heeft hiervoor een bodembeschermingsgebied (BBG) vastgesteld dat vanaf 5 oktober 2023 gesloten zal zijn voor bodemberoerende activiteiten. Drie van de voorgenomen kabeltracés lopen echter door het BBG en de vierde direct langs de rand van het BBG. De aanleg van kabeltracés is eveneens een bodemberoerende activiteit, die haaks staat op de bodemrust die hier wordt beoogd en die essentieel is om de natuur de kans te geven om zich te herstellen. Daarnaast wordt binnen het dialoogproces in het kader van Natuurcompensatie Voordelta gesproken over een akkoord, waarbinnen o.a. een zeereservaat wordt ingesteld in de Voordelta (in plaats van het BBG) waarin alle vormen van bodemberoering worden geweerd. De route van kabels zal daarom het BBG en het in te stellen zeereservaat (inclusief direct aan de rand) moeten mijden.

Zandkokerwormriffen

Het kan niet worden uitgesloten dat één of meerdere tracés zich (deels) bevindt in geschikt gebied voor de zandkokerwormriffen. Hierdoor kan aantasting plaatsvinden van leefgebied en leiden de werkzaamheden mogelijk tot tijdelijke oppervlakteverkleining van de riffen. Als zandkokerwormriffen weg zijn, herstellen ze niet snel, want ze settelen op eigen structuur (en secundair op stenen).

Bovendien ben je afhankelijk van de suppletie van larven van elders. Of herstel mogelijk is en hoe snel dit gaat is afhankelijk van de dispersieafstand van larven, de schade die aangebracht wordt bij het aanleggen van de kabels, hoeveel riffen er in de buurt zijn en op welke afstand.

Eventuele aangetaste riffen hebben de mogelijkheid zich snel te herstellen. Gedeeltelijke aantasting kan binnen dagen tot weken hersteld zijn. Na aantasting (grotendeels) lege velden kunnen na 6 maanden weer als rif herkenbaar zijn. De doorontwikkeling tot een zo optimaal mogelijk functioneel rif inclusief biodiversiteit duurt langer (orde grootte enkele jaren).

Wij verzoeken u ervoor te zorgen dat de aantasting van de zandkokerwormriffen wordt voorkomen. En, indien aantasting onvermijdelijk is, ervoor te zorgen dat de noodzakelijke condities voor natuurherstel altijd aanwezig blijven.

De zandkokerworm is niet aangewezen als beschermde soort in het kader van de Habitatrictlijn. Maar de zandkokerworm is in het Natura 2000 profieldocument H1110_B Permanent overstromde zandbanken (Noordzeekustzone) op de lijst van typische soorten van subtype H1110_B geplaatst. Deze lijst bevat soorten die kenmerkend zijn voor de dynamische zandbanken en geulen in de kustzone tot 20 meter diepte. Hierin zijn de schelpkokerworm en zandkokerworm opgenomen en als soorten aangemerkt als constante soort met indicatie voor goede abiotische toestand en goede biotische structuur van het habitatype.

Als zodanig zegt deze soort wat over de mate van instandhouding van dit habitatype. Gaat het slecht met de zandkokerwormriffen dan gaat het ook slecht met dit habitatype. Dit geldt natuurlijk ook voor ingrepen waarvoor een lange herstelperiode nodig is. Eerder adviseerde de cie. MER om bij de besluitvorming van Net op Zee IJmuiden VER Beta aan te geven welke ruimte er binnen de corridor van het voorkeustracé aanwezig is om via tracéaanpassingen aantasting van de zandkokerwormriffen te voorkomen. Wij vragen u om bij de verdere uitwerking van de plannen voor Nederwiek 3 alles te doen om aantasting van zandkokerwormriffen te voorkomen.

Elektromagnetische velden

De kabels van windmolenparken gaan gepaard met de emissie van elektromagnetische velden (EMV's). EMV's kunnen negatieve effecten hebben op de ecologie, biologie en gezondheid van mariene soorten. Mariene soorten die receptief zijn voor magnetische en elektrische velden, gebruiken deze van nature voorkomende velden voor ecologische aanwijzingen. Veel mariene soorten halen bijvoorbeeld navigatie-aanwijzingen uit het geomagnetische veld van de aarde en de daarmee gepaard gaande door beweging gecreëerde elektrische velden. Daarnaast gebruiken sommige predatoren bio-elektrische velden om prooi-soorten te vinden. Verstoring van deze natuurlijke velden door antropogene EMV's kan dus belangrijke negatieve ecologische consequenties hebben. Voorbeelden hiervan zijn effecten op nakomelingen van vissen (vruchtbaarheid, embryonale ontwikkeling, natuurlijke EMV perceptie in latere leeftijdsfasen), veranderingen in navigatiegedrag, fourageergedrag, zwemgedrag en prooigedrag (bv. toename van 'verstijfgedrag' van prooien die denken dat een EMV de indicatie van een predator is).

De intensiteit van EMV's neemt af hoe verder men verwijderd is van de bron. Er wordt over het algemeen (onterecht) aangenomen dat het ingraven van kabels negatieve effecten van EMV's op mariene soorten vermindert, door de afstand te vergroten tussen de kabel en de mariene soorten. Dit geldt echter niet voor benthische soorten die in de bodem leven dicht bij de kabel. Daarnaast kan een afname in intensiteit van de EMV's er juist voor zorgen dat de elektrische en/of magnetische velden juist in de bandbreedte vallen waar ze makkelijk op te pikken zijn door soorten die receptief zijn voor EMVs.

Er is in het proces voor aanlanding van windenergie geen onderzoek gedaan naar de effecten van EMV's. Bij het plannen, ontwerp, de aanleg en het onderhoud van kabel(routes) van windmolenparken dienen specifiek o.a. de intensiteit van EMF's te worden onderzocht en gemodelleerd, gebieden met kritische levensfasen (voortplantingsgebieden, opgroeigebieden) te worden vermeden en technische mogelijkheden te worden onderzocht om de EMV's te reduceren / af te schermen.

We verzoeken met nadruk om de effecten van EMV's op mariene soorten eerst verder te onderzoeken en modelleren, de optimale ingraafdiepte te bepalen en verdere schadebeperkende maatregelen te formuleren. Ook verzoeken we om Natura 2000-gebieden zo veel als mogelijk vrij te houden van kabels, vanwege de doorlopende negatieve effecten van EMV's na de aanleg.

Natura 2000 gebied Voornes Duin

Voornes Duin is een natuurreservaat op het eiland Voorne van ongeveer 1400 ha groot. Delen zijn vanaf 1927 in beheer bij Natuurmonumenten. Ook de stichting Het Zuid-Hollands Landschap beheert een deel van het gebied. Voornes Duin heeft sinds 2008 de status van Natura 2000-gebied. Voornes Duin heeft veel te lijden van de stikstofdepositie en is aangemerkt als stikstof gevoelig gebied. Het gebied is rijk aan planten. Het aantal plantensoorten is waarschijnlijk per oppervlakte-eenheid meer dan in enig ander natuurgebied in Nederland van vergelijkbare grootte. Er komen 90 zeldzame, zogenaamde Rode Lijstsoorten voor. Voorbeelden zijn Moerasgamander (*Teucrium scordium*), Groenknolorchis (*Liparis loeselii*), Teer guichelheil (*Anagallis tenella*), Stijve moerasweegbree (*Baldellia ranunculoides* subsp. *ranunculoides*), Platte bies (*Blysmus compressus*), Slanke duingentiaan (*Gentianella amarella*) en Weegbreefonteinkruid (*Potamogeton coloratus*). Daarnaast is Voornes Duin ook voor de fauna van groot belang. Er komen twee zeldzame diersoorten voor: de Noordse woelmuis (*Microtus oeconomus*) en de Nauwe korfslak (*Vertigo (Vertilla) angustior*). Beide soorten vallen onder de bescherming van de Europese Habitatlijn.

Met veertig soorten landslakken herbergt het gebied ongeveer de helft van de gehele landslakkenfauna van Nederland. Een andere goed vertegenwoordigde diergroep zijn de nachtvlinders met ruim 400 soorten. Ten slotte broedt bijna twee derde van de Nederlandse broedvogelsoorten er geregeld. Aan te treffen zijn onder meer de Lepelaar (*Platalea leucorodia*), Aalscholver (*Phalacrocorax carbo*), Kleine zilverreiger (*Egretta garzetta*), Geoorde fuut (*Podiceps nigricollis*), Bontbekplevier (*Charadrius hiaticula*) Blauwborst (*Luscinia svecica*), Nachtegaal (*Luscinia megarhynchos*) en diverse roofvogelsoorten zoals de Wespendif. Ook de door de Europese Habitatlijn beschermde zandhagedis en rugstreeppad komen op Voorne voor.

Voornes Duin is derhalve een gebied met een enorme soortenrijkdom en veel beschermde Natura 2000 waarden. Het gebied staat door allerlei andere factoren al stevig onder druk, (zie ook de natuurdoelanalyse van de provincie Zuid-Holland), zodat nu al de natuurdoelen niet worden gehaald. Extra schade door de aanleg van kabeltracés is zeer ongewenst en voor ons niet acceptabel.

Natura 2000 gebied Kwade Hoek

Kwade Hoek is een natuurgebied ten noordoosten van Goedereede. Het maakt deel uit van de Duinen van Goeree, een natuurgebied op Goeree-Overflakkee. Onder de naam Duinen Goeree & Kwade Hoek is het gebied aangewezen als Natura 2000-gebied. Het gebied ontwikkelde zich vanaf het eind van de 19e eeuw als gevolg van veranderingen aan de kust door erosie en sedimentatie en tot op de dag van vandaag groeit de kust bij de Kwade Hoek nog aan. In het oosten staat de Kwade Hoek in verbinding met het estuarium van het Haringvliet, dat wordt afgesloten door de Haringvlietdam. De afsluiting van het Haringvliet is tevens een oorzaak voor de snelle kustaangroei en er vormen zich zo zeerepen en sluffers. In het westen wordt het gebied begrensd door een zeewering (die tussen 1977 en 1979 is aangelegd) en duinen.

Zowel zout als zoet water spelen een belangrijke rol in de hydrologie, bepaald door de getijden en afhankelijk daarvan de overstroming van het gebied. Hierdoor vinden we in de Kwade Hoek een gradiënt waarbij we van oost naar west eerst soorten tegenkomen die karakteristiek zijn voor wadengebieden en vervolgens vinden we lage en hoge kwelders met hun bijbehorende vegetatie. Nog verder landinwaarts blijft er invloed van zout water bestaan, door de aanwezigheid van krekens die het water meevoeren. Er zijn veel halofyten te vinden op de zoute gronden. Deze plantensoorten hebben de eigenschap dat ze tegen droogte kunnen, zuurstofarme omstandigheden weerstaan, en middelen hebben om zich te beschermen tegen de giftige eigenschappen van bijvoorbeeld Na⁺ en Cl⁻. Op het wad bij de monding van het Haringvliet is nauwelijks vegetatie aanwezig. Normaal gesproken zou men hier een soort als zeekraal (*Salicornia*) kunnen aantreffen, maar vanwege erosie als gevolg van waterstromen uit het Haringvliet is dat niet het geval.

Op het strand ontwikkelen zich jonge duinen. Op deze duinen zal eerst biestarwegras (*Elytrigia juncea* subsp. *boreoatlantica*) zich vestigen. Als zich in het jonge duin een zoetwaterlens gaat ontwikkelen, zal helm (*Ammophila arenaria*) het overnemen en het biestarwegras verdwijnt. In de lage kwelders, die alleen bij springtij overstroomd zijn soorten als gewoon kweldergras (*Puccinellia maritima*) en schorrenzoutgras (*Triglochin maritima*) te vinden. Deze soorten zijn afhankelijk van de begrazing van de kwelders door runderen. Op de hoge kwelders die onder water komen te staan bij stormvloed zijn kenmerkende soorten als strandkweek (*Elytrigia atherica*), zilte rus (*Juncus gerardii*) en bij invloed van zoet water ook riet (*Phragmites australis*) aanwezig. Verder de duinen in neemt het aantal soorten dat afhankelijk is van zoet water (glycophyten) toe. Zo gaat hier fioringras (*Agrostis stolonifera*) domineren en verder is er ook slanke waterbies (*Eleocharis uniglumis*) te vinden. In de Westhoofdvallei, een vochtige duinvallei, groeien bijzondere planten als vleeskleurige orchis (*Dactylorhiza incarnata*), rietorchis (*Dactylorhiza majalis* subsp. *praetermissie*), Harlekijn (*Anacamptis morio*) en gewone addertong (*Ophioglossum vulgatum*). Wanneer men vanaf de kust steeds verder de duinen in gaat, komt men eerst duindoornstruwelen met liguster en vlier tegen; verderop zijn er wegedoornmeidoornstruwelen te vinden. Op de schorren en slikken aan de noordoost kant van de Kwade Hoek

leven vogelsoorten als grutto, kluut en tureluur. Het gedeelte van de duinen dat wordt begraasd, vormt tevens een belangrijk broedgebied voor de tureluur, scholekster en kievit. Ook voor trekvogels, zoals de kramsvogel is dit gebied aantrekkelijk, vanwege de vele besdragende struiken die hier voorkomen. In poeltjes zijn reigers en lepelaars aan te treffen. Tevens zijn er in het gebied veel insecten aanwezig, waaronder de platbuik en de tangpantserjuffer. Ook dit gebied heeft een enorme soortenrijkdom en veel beschermde Natura 2000 waarden. Het gebied staat door allerlei andere factoren al stevig onder druk, zie natuurdoelanalyse, zodat nu al de natuurdoelen niet worden gehaald. Extra schade door de aanleg van kabeltracés is zeer ongewenst.

Net op Zee - Nederwiek 3 - Aandachtspuntenkaart binnenwateroute en Voordelta

Wij hebben kennisgenomen van de aandachtspuntenkaart waarin vanaf de monding van het Haringvliet tot aan Geertruidenberg de verschillende specifieke natuurwaarden zijn aangegeven. Wij verzoeken u hoge natuurwaarden te ontzien en te voorkomen dat blijvende schade wordt aangebracht aan deze natuurwaarden en in het bijzonder de Natura 2000 gebieden in dit gebied. Wij verzoeken u hierbij in een uitvoeringsplan aan te geven hoe u bij de realisatie hiermee rekening gaat houden. Ook zijn aandachtspunten opgenomen, zoals Delta 21, waartoe nog niet besloten is en die haaks staan op de realisatie van de natuurcompensatie in de Voordelta en het ingestelde bodembeschermingsgebied. Wij zijn graag bereid onze expertise beschikbaar te stellen om u daarbij te adviseren.

Overige gebieden met een natuurwaarden

Wij verzoeken u met de tracékeuze rekening te houden met de aanwezige natuurwaarden in het totale NRD gebied, de verstoring tot een minimum te beperken en rekening te houden met een zo kort mogelijke doorsnijding van het gebied en waar nodig verlies aan natuurwaarden te compenseren. Wij dringen aan op een gedegen vooronderzoek, zodat de kabeltracés op basis van ecologisch onderzoek verstandig gekozen kunnen worden.

Waterkwaliteit

De tracés voor de binnenwateroute zijn ernstig vervuild o.a. met PFAS, zware metalen en (micro)plastics. In het gebied zelf zijn ook slib- en baggerdepots en locaties waar vervuilde grond is gestort. Bij bodemwerkzaamheden komen deze ernstige vervuiling vrij in het oppervlakte water en zo in het ecosysteem. En bij het uitwateren van hoog rivierwater uiteindelijk ook in de Noordzee. Dit baart ons grote zorgen, ook omdat op veel locaties niet precies bekend is wat de omvang en ernst van de vervuiling is. Op welke manier gaat u hier aandacht aan besteden en hoe kunnen de werkzaamheden voldoen aan het besluit bodemkwaliteit en de vereisten van de natuurbeschermingswet. Wij zouden graag deze vragen willen inbrengen in de NRD en onder de aandacht willen brengen van de cie. MER, ook willen wij graag verder geïnformeerd worden over de omvang en de ernst van de vervuiling en hoe u bij de uiteindelijk aanleg van de binnenvaartroute hiermee rekening gaat houden. Dit is voor ons ook een enorm dilemma, aangezien tracés in of onder de waterbodems onze voorkeur hebben.

Stikstofdepositie tijdens aanlegfase

De aanlegwerkzaamheden voor het project leiden tot een tijdelijke toename van stikstofdepositie op daarvoor gevoelige Natura 2000-gebieden. Eerder werd vastgesteld bij het voorontwerp inpassingsplan Net op Zee IJmuiden Ver Gamma dat de grootste toename op een stikstofgevoelig habitattypen 0,77 mol N/hectare bedraagt gedurende drie tot vier jaar in Natura 2000-gebied Voornes Duin. De cie. MER gaf toen in haar advies op NRD Nederwiek 2 aan dat extra stikstofdepositie op een al met stikstof overbelast gebied, hoe gering ook, tot de conclusie leidt dat negatieve gevolgen voor de kwaliteit van habitats en leefgebieden van soorten niet uit te sluiten zijn. Daarbij wees de cie. MER op de kwetsbaarheid van het

leefgebied van de nauwe korfslak, waarvan de gevolgen kunnen afwijken van die van habitattypen. Hierbij wordt verwezen naar artikel 2.9a van de Wet natuurbescherming dat geen betrekking heeft op de inhoud van plan- en project MER en ook niet op besluitvorming over plannen zoals inpassingsplannen. Daarnaast is de toename van stikstofdepositie weliswaar tijdelijk, maar moet deze in samenhang met de langjarige overbelasting van duingebieden door stikstofdepositie worden gezien. Voor verschillende habitattypen die gevoelig zijn voor stikstofdepositie geldt in het Natura 2000-besluit een uitbreiding in omvang en/of verbetering van kwaliteit. In dit licht knelt dat de mogelijkheden om bronmaatregelen te nemen (de mogelijkheden om stikstofemissies te reduceren) niet concreet zijn beschreven. De betekenis van dergelijke bronmaatregelen zijn niet in het MER beschreven en kunnen voor zover mogelijk daardoor niet meegewogen worden in de besluitvorming. De cie. MER adviseerde om voorafgaand aan de besluitvorming over het inpassingsplan en de vergunningen voor Net op Zee IJmuiden VER Beta, inzicht te geven in de bronmaatregelen die genomen kunnen worden om de stikstofdepositie tijdens de aanlegfase maximaal te reduceren.

In de notitie Reikwijdte en Detailniveau Net op Zee Nederwiek 3 wordt maar zeer beperkt in gegaan op stikstof. Dat geeft zorgen juist om dat nu drie aanlandingen vanuit de verschillende windparken via de Voordelta aanlanden op Maasvlakte II of de trancés landinwaarts worden doorgetrokken. Wij verzoeken om hier voldoende aandacht aan te besteden. Wij gaan ervan uit dat tijdens de aanlegfase afdoende bronmaatregelen worden genomen om de stikstofdepositie maximaal te reduceren. Het is belangrijk dat natuur volwaardig meegenomen wordt in de energietransitie. Waarbij ook aandacht is voor cumulatieve ecologische effecten.

Tot zover onze reactie. Mocht een nadere toelichting op prijs worden gesteld dan staan wij hiervoor graag klaar.

Met vriendelijke groet,

Mede namens Natuurmonumenten, Het Zuid-Hollands Landschap, Natuur- en Landschapsbescherming Goeree-Overflakkee (NLGO), bewonersvereniging Buurtschap Oostdijk en Nieuwendijk, de Natuurvereniging Hollandse Delta en de Stichting Duinbehoud.

A.P. Ouwehand
Directeur